

PWN-Brief

Pastoraat voor woonwagenebewoners, Sinti en Roma in Nederland

Emmaplein 19 C, 5211 VZ 's-Hertogenbosch

Nummer 40, juli 2020

Themanummer Christoffel oproep-dag



De treurwilgboom kondigt het nieuwe jaargetijde aan

Inhoud

- Tekst foto voorpagina / 2
- De inhoud / 2
- Terugblik 75 jaar bevrijding / 4
- 5de Levenswerkboek / 9
- Christoffel oproep-dag / 10
- Ter nagedachtenis / 17
- Handen vol aan het Onzevadergebed / 19
- Kort gezegd / 20



De takken van de treurwilg boom aan het begin van de lente van het jaar 2020: goudkleurig, buigzaam, soepel en waardig Kostwinning van Sinti en Roma, Toen en Nu!

In de vroege lente spraken we samen in een woonwagen over het thema werkgelegenheid voor de familie. Toen het ging over de moeizaamheid van de onderhandelingen met ambtenaren, merkte iemand op wijzend naar de treurwilg buiten op de woonwagenlocatie: 'Kijk eens naar de takken van die boom daar hoe die door de wind worden bewogen en niet breken'. Deze opmerking heeft mij niet meer losgelaten bij het samenstellen van dit boekje. Voor mij stond ineens die goudkleurige, vroeg uitlopende treurwilg boom, prijkend in de voorjaarszon en soepel bewegend in de straffe wind, symbool voor ons onderwerp: 'Kostwinning van Sinti en Roma, Toen en Nu!'. Hoe buigzaam en soepel hebben de Sinti en Roma moeten zijn in die bijna 1000 jaar al zwerfend door Europa. En hoe veel zullen zij die karaktertrekken weer nodig hebben in de maatschappelijke crisis die zeker zal volgen op de coronacrisis waar we nu volop inzitten. Trouwens dat zal ook gelden voor de hele wereldbevolking, want de besmetting omvat bijna alle landen van de wereld.

De foto is gemaakt op 20 maart 2020 zoals ook de meeste andere foto's van het boekje 'Kostwinning van Sinti en Roma, Toen en Nu!'. Op die zondag was het juist de eerste zondag van de lockdown vanwege de coronavirus pandemie.

Inhoud

In deze 40ste uitgave van de PWN-brief brengen wij u het volgende onder uw aandacht:

Het gedenken van 75 jaar bevrijding

Bij de gelegenheid van het 75ste gedenkjaar van de bevrijding van Nederland staan we stil bij de situatie van woonwagenbewoners voor en in de oorlog. In een artikel geschreven vanuit de literatuur geven we de situatie weer van de woonwagenbewoners tussen de twee oorlogen, en hun vervolging tijdens de oorlog 40-45. Ook ver voor die tijd kende Nederland mensen die al reizend de kost verdienden.

Pagina 4

5de Levenswerkboek

Het 5de levenswerkboek een uitgave van stichting Media PWN handelt over werkgelegenheid en in het bijzonder de leeftijdsgroep van de twintig en dertig jarigen met hun jonge gezinnen. De Titel van het boekje is Kostwinning van Sinti en Roma, Toen en Nu! We maken ons veel zorgen over hun werkgelegenheid mede door de verwachte neergang van de economie als gevolg van de coronacrisis. Woonwagenbewoners, Sinti en Roma hebben na de oorlog minder de voorspoedige wederopbouw van het gehavend Nederland ervaren. Zij waren vaak dubbel gehavend omdat zij buiten het grote menselijke verlies van vele familieleden ook hun huisvesting, woonwagens, paarden en hun handel waren kwijtgeraakt. Na de oorlog moesten ze het vaak zelf maar uitzoeken hoe het verder moest gaan. Voor velen is de achterstand in het begin opgelopen, nooit meer ingehaald.

Pagina 9

Christoffel oproep-dag

Het bestuur van het Pastoraat woonwagenbewoners, Sinti en Roma, het PWN, kent sinds 2016 het Christoffelproject als een ondersteuning van het beleid. In deze brief introduceert het PWN de verdere ontwikkelingen van het project. Zij roept daarin gelovigen uit de parochie op om tijd en diensten aan te bieden aan mensen die daar verlegen om zijn.

Pagina 10

Ter nagedachtenis

We gedenken de overleden pastores en vrijwilligers: frater Jan Koppens van de congregatie van Maria de Moeder van Barmhartigheid uit Tilburg en pastor Frans de Smit uit Groningen. We verwijzen naar een recent interview met Frans de Smit in het bisdom blad van het Bisdom Groningen-Leeuwarden en een artikel uit het Groene Blad Walfried in Groningen.

Pagina 17

Handen vol aan het Onzevadergebed

In de laatste PWN-brieven zijn vertalingen weergegeven van het Onzevadergebed in de Sintitaal en het Romanes. Nu leggen we de nadruk op de inhoud van het gebed. Jezus leerde zijn leerlingen het gebed tijdens de Bergrede (leefregels van Jezus) waarbij 'mensenmassa's' aanwezig waren.

Pagina 19



Bergrede uit: God spreekt tot zijn kinderen

Terugblik ter gelegenheid van 75 jaar bevrijding

De erbarmelijke leefomstandigheden van de woonwagenbewoners voor, in en na de oorlog

De vijandige bejegening in de oorlog ten opzichte van de woonwagenbewoners, 'reizigers', komen niet onverwachts en zijn niet alleen aan de Duitse bezetter toe te schrijven. In de crisistijd van de dertiger jaren zocht men al naar zondebokken. Ook de woonwagenwet van 1918 schiep een grotere leefafstand tot de burgermaatschappij. "Wat men niet kent, wordt ook niet bemind", dat geldt ook hier. Zo groeiden er twee onderscheiden werelden. Dit artikel wil een inkijk geven in de situatie van de woonwagenbewoners die in overheidsdocumenten uit de oorlog vaak als 'asociaal' werden bestempeld. De afkeer tegen de arme trekkende bevolking stamt al uit een tijd van ver voor de oorlog.

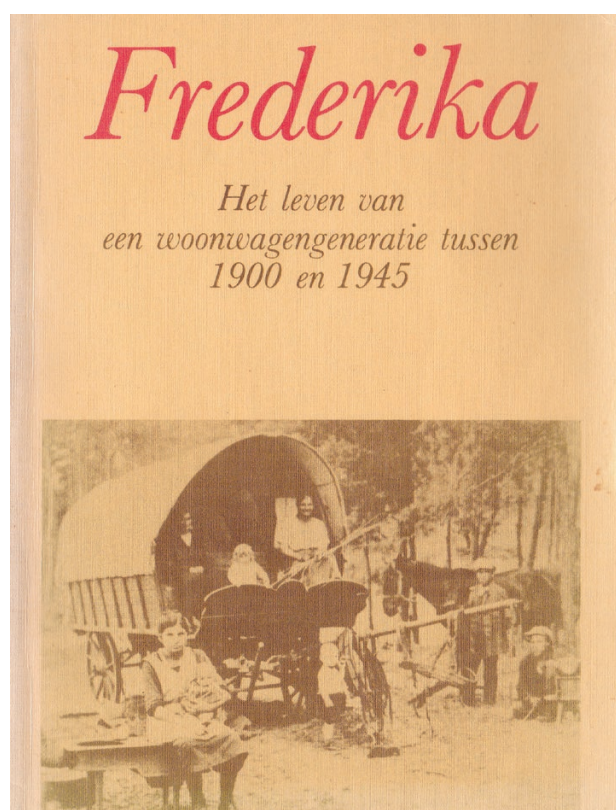
Inventarisatie, woonsituatie voor en vlak na de oorlog

De 'feestelijke' titel van het 1002-de boekje uit de populaire AO-reeks van 6 maart 1964 luidt "Vierduizend woonwagens". Het opent met de woorden 'Er leven in onze woonwagenkampen thans een kleine 20.000 mensen. Een stad zo groot als Tiel'. Een mijlpaal dus! Dit aantal is in de loop der jaren nog flink aangegroeid. De leeftijdsopbouw van de 'reizigers' was in de statistieken piramidevormig terwijl die van de totale Nederlandse bevolking toen ook al meer uivormig was. Bij de 'reizigers', de woonwagenbewoners, was en is een grotere kinderrijkdom dan gemiddeld in de burgermaatschappij die juist snel veroudert.

Landelijke tellingen

De eerste landelijke telling van woonwagenbewoners vond plaats in 1911. Het resultaat was 584 woonwagens met ongeveer 2.800 bewoners. Dat werd in 1938 2700 woonwagens met ongeveer 12.000 personen. 17 Jaar later in 1955 telde men ongeveer 19.000 personen in 3900 wagens.

Een statistiek is maar een momentopname en mag evenals een persoonsregistratie niet misbruikt worden (een les uit oorlogstijd!). De telling in 1945 vlak na de oorlog geeft een kleine daling weer. Het moge duidelijk zijn dat deze daling in 1945 niet zozeer toe te schrijven is aan sterfgevallen, maar aan het feit dat een groot aantal woonwagenbewoners door de oorlogsomstandigheden geen wagen meer ter beschikking hadden. Het trekken werd moeilijk, bijna onmogelijk gemaakt.



Cover van het boek *Frederika*

Vervolgelingen in oorlogstijd

Het begon gewoonlijk met het opvorderen van de (trek)paarden voor het Duitse leger. En wanneer daarna tijdelijk een huis betrokken werd, kwam men in het gemeentelijk bevolkingsregister te staan. Maar ook dan bleven ze nog het liefst bij elkaar in de buurt wonen om steun bij elkaar te vinden. Uit angst anders naar een verzamelkamp te moeten, trokken sommigen de vrije natuur in en leefden als 'holbewoners', anderen huurden kamers of betrokken een 'onbewoonbaar verklaarde woning'.

UIT EIGEN ERVARINGEN

Frederika Brummer

In haar boekje beschrijft Frederika Brummer wat ze zelf meemaakte: "Den Haag werd ons te gevaarlijk en we trokken weg met de wagen, richting Arnhem. Onderweg werd de wagen en het paard door de Duitsers gevorderd. Alle woonwagens en de paarden werden in beslag genomen en de woonwagenmensen werden geregistreerd. We moesten de wagen verlaten. Daar stonden we dan. We gingen met de trein terug naar Den Haag, waar we leegstaande huizen introkken".

'We moesten de wagen verlaten'

Antonia Gerrits

Ook Antonia Gerrits vertelt in "Flitsen en gedichten uit mijn leven" over een dergelijke gebeurtenis uit haar leven namelijk over de confiscatie van wagen en paard. De slechte levensomstandigheden in de oorlog en vlak daarna werken nog door: Ervaringen van grote onzekerheid en weer een geïsoleerde woon-situatie. Doordat de naoorlogse maatschappelijke wederopbouw grotendeels aan hen voorbij ging en oude vooroordelen van burgers weer de kop op staken, konden ze slechts op een achterstand de vooruitgang volgen (langzaam zoals "op de ventweg") en soms raakte men zelfs nog verder achterop. De oude beroepen werden weer opgevat.

OPSLUITEN IN VERZAMELKAMPEN

In de oorlog sprak men van 'Germanische Zigeuner' als het woonwagenbewoners betrof

In het begin van de oorlog maakte de overheid trouwens geen onderscheid tussen woonwagenbewoner en zigeuner (Sinti en Roma). Beide groepen werden volgens Ben Sijes, die de vervolging van zigeuners in de tweede wereldoorlog onderzocht, door dezelfde Duitse en Nederlandse maatregelen getroffen: 'evacuatie uit bepaalde gebieden, beperking van de beroepsuitoefening, geleidelijke samentrekking en opsluiting in verzamelkampen'. Men wilde met een justitioneel besluit (van 22 juni 1944) hieraan een wettelijke basis geven, waarin een trekverbod vermeld werd en er al sprake was van op te richten streekkampen.

Bestempeld als asociale

Leo Lucassen schrijft: "In Nederland werden zigeuners (vreemdelingen) en woonwagenbewoners (autochtonen) nog als twee groepen beschouwd, met een daarop afgestemd beleid. Woonwagenbewoners maken deel uit van de Nederlandse bevolking en vormden in die hoedanigheid, net als 'asociale', een binnenlands probleem". Aanvullend hierop moet vermeld worden dat men veel woonwagenbewoners bestempelde als asociaal.

'Evacuatie uit bepaalde gebieden, beperking van de beroepsuitoefening, geleidelijke samentrekking en opsluiting in verzamelkampen'



Woonwagens bij kamp Westerbork.
Tekening: Hertha Metz-Baumgarten, 1944

De grote razzia

De grote razzia's tegen zigeuners en 'asociale' die naar Westerbork getransporteerd werden, vonden pas plaats in de laatste jaren van de oorlog! Voor veel zigeuners was Westerbork een doorgangskamp naar de vernietigingskampen. Woonwagenbewoners ontkwamen aan verdere transportatie schrijft Ben Sijes. "Het is een feit, dat op 20 mei 1944, 's morgens om 9 uur, 327 woonwagenbewoners spoorkaartjes kregen om naar hun woonplaatsen terug te keren".

Vernederd en beroofd van eigendommen en kostwinning

Doordat er sinds 1 juli 1943 een trekverbod van kracht was en na de inbeslagname van hun wagens werden degenen die een huis betrokken als sedentair

beschouwd. Wel werden enigen gedwongen te werk gesteld in Duitsland. "Heel wat jongens en mannen bij ons in Apeldoorn moesten naar Duitsland, maar de meesten sprongen uit de trein" lezen we hierover in de brochure 'Woonwagenbewoners in oorlogstijd'. De woonwagenbewoners beroofd van hun wagens en geconcentreerd in verzamelkampen werden vernederd en hun werd het onmogelijk gemaakt op de gebruikelijke manier in eigen levensonderhoud te voorzien. Niet alleen de bezetters hebben de woonwagenbewoners zeer onaangenaam bejegend" schrijft D.A.Th. van Ooijen, maar hij ziet uiteindelijk nog een lichtpuntje "De (slechte) behandeling die woonwagenbewoners ten deel viel tijdens de oorlogsjaren heeft (juist) hun identiteit als woonwagenbewoner en 'reiziger' bevestigd".

De woonwagenbewoners beroofd van hun wagens en geconcentreerd in verzamelkampen werden vernederd en hun werd het onmogelijk gemaakt op de gebruikelijke manier in eigen levensonderhoud te voorzien.

'Trekende bevolking' heeft in Nederland een lange traditie

Het is zinvol hiervoor ver in de geschiedenis terug te gaan, tot diep in de vroege Middeleeuwen, omdat reizende mensen met karren en zwervers (vaganten) toen een vast en aanzienlijk onderdeel vormden binnen de samenleving. Ze droegen bij aan de veelkleurigheid en de bedrijvigheid vooral in de opkomende steden. Ze trokken rond en waren te vinden op veelsoortige markten.

Ze droegen bij aan de veelkleurigheid en de bedrijvigheid vooral in de opkomende steden.

De aantrekkingskracht en vrijheid van de markten

We denken dan o.a. aan markten die plaats vonden rond kerkelijke feesten (de jaarmarkten), maar ook rond de korenbeurs, verder de groente, vis- en vee-markten.

Veel van deze markten waren terug te vinden op een vaste plek ergens in het stadscentrum.

Hierbij speelden boeren uit de omtrek en ook professionele marktlieden of opkopers een grote rol. Ze proberen daar hun producten aan de man te brengen. Dit geldt ook voor verkopers van textiel, galanterieën, garen en band of van andere huishoudelijke artikelen en handwerkproducten zoals manden, bezems, eetgerei enz.

De markt had tevens een aantrekkingskracht op mensen die vermaak te bieden hadden en een markt was een middelpunt voor bedelarij van mensen van wie het levensonderhoud op de goedwillendheid van anderen aangewezen was.

De tijd na de Middeleeuwen tot in de twintigste eeuw

Gedurende de 'Gouden Eeuw' (de 17de eeuw), maar ook daarna vooral in de tweede helft van de 19de eeuw en rond de daarop volgende eeuwwisseling, zijn de maatschappelijke tegenstellingen groot en was het leven vaak armoe troef. Ook toen werden de rijken vaak rijker, niet zelden door uitbuiting. Ze achten zich daartoe gerechtigd en voelden zich verheven boven het plebs. Families die het niet konden redden, haakten af en gingen noodgedwongen met het hele gezin aan het zwerven. Ze trokken rond om bij voorbeeld als marskramer aan de kost te komen. Anderen gingen de boer op en boden zich aan als boerenknecht of werkten deels als seizoenarbeider op het platte land. Armoede bracht velen in de marge van de maatschappij.

Ze trokken rond om bij voorbeeld als marskramer aan de kost te komen. Armoede bracht velen in de marge van de maatschappij.



Uit: AO boekje 'vierduizend woonwagens' 6 maart 1964

GAAN REIZEN EN TREKKEN: GEEN VRIJWILLIGE KEUZE, MAAR DOOR MOEILIJKE LEEFOMSTANDIGHEDEN INGEGEVEN

Voorgeschiedenis van veel hedendaagse reizigers

Werkeloosheid, gebrek aan alles! Het was moeilijk in eigen omgeving de kost te verdienen. Dit maakt deel uit van de voorgeschiedenis van veel hedendaagse reizigers. Ze werden rondtrekkende marskramer, handelaar en klusjesman. Veel familienamen van reizigers tonen aan uit welke streek men oorspronkelijk kwam. Er zijn veel Brabantse familienamen. Enkele Frans klinkende namen laten zien dat een landsgrens geen belemmering vormde zeker als de omstandigheden vergelijkbaar waren met die in Nederland.

Staatsgrens geen barrière

Reizigersfamilies in het Noorden zoals Drenthe, Friesland en Groningen stammen grotendeels af van immigranten uit Westfalen. Ook voor hen was de

staatsgrens met onze Duitse buuren geen barrière. Gewoonlijk trok men met de handelswaar rond in een bepaalde streek, zodat daar een min of meer vaste klantenkring groeide. Daardoor voelen reizigersfamilies uit dezelfde streek zich over het algemeen meer met elkaar verbonden.

Reizende bevolking in Duitsland, België en Ierland

Je kunt zeggen dat hun levenswijze lijkt op die van Sinti en Roma. Onder hen zijn veel kleinhandelaars en mensen die met paarden kunnen omgaan, later ging dit over in de autohandel of metaalverzamelaar en is men flexibel. In België heten de reizigers *voyageurs*. In de Duitssprekende gebieden heeft men een onderscheiden groep die met *Jenische* aangeduid worden. Deze groepsnaam leidt men gewoonlijk af van het romani woord 'dzjanes', wat betekent: 'je kent het'. Is dat niet vrij te vertalen met 'je ben een ingewijde', een witte zigeuner! Onderling gebruiken ze hun eigen slang-taal het "Kauderwelsch", en zijn toch van Duitse afkomst. Hun manier van leven is gelijk aan die van de Sinti. In Ierland spreekt men van *irish travellers* -echter zonder oorlogsverleden- en zij hebben ook een eigen omgangstaal. Vroeger werden ze 'tinker' (ketellapper) genoemd, maar deze naam is niet meer gangbaar. Het is een woord met een minder goede betekenis geworden is. Het is passend niet alle groepen over één kam te scheren.

Door de eeuwen heen worden minderheidsgroepen bijna altijd beschouwd als homogene blokken, een veronderstelde grootste gemene deler en daarbij voelt niemand zich dan nog aangesproken.

Het is passend niet alle groepen over één kam te scheren.

Gedenken van 75 jaar bevrijding

75 Jaar bevrijding is een goed moment om ons het lot te realiseren dat de trekkende bevolkingsgroep in oorlogstijd moest ondergaan. Terecht denken we dan aan de Sinti en Roma, die samen met veel joden in de gaskamers vermoord werden. Daarnaast mogen we zeker niet het leed en de smaad vergeten die de Nederlandse woonwagenbewoners, de 'reizigers' ten deel viel. Ze werden door de Nazi's gelijkgesteld met

'asocialen', 'onmaatschappelijken' en werden ook wel 'germanische/weisse Zigeuner' genoemd. Ze ondergingen dezelfde vernedering als de zo geheten 'schwarze Zigeuner' en tegen hen waren dezelfde verordeningen van kracht. Discriminatie en vooroordelen zijn verwerpelijk. Deze zijn van alle tijden en beperken zich helaas niet tot verschil in ras (dat het dikwijls wel aanscherpt), maar hebben te maken met verachting, ontmenselijking van de ander.

Discriminatie en vooroordelen zijn verwerpelijk. Deze zijn van alle tijden en beperken zich helaas niet tot verschil in ras (dat het dikwijls wel aanscherpt), maar hebben te maken met verachting en ontmenselijking van de ander.

Geraadpleegde lijst van boeken en lectuur over dit onderwerp

- Vierduizend woonwagens** -Stichting I.V.I.O.- AO-reeks nr. 1002
Th. van Hooff (Amsterdam 1964),
- Je moet weg, hier komen mensen wonen. Woonwagengebeleid in Nederland 1800-1990**
D.A. Th. Van Ooijen (Arnhem 1976) ISBN 90 12 08036 3
- Laat de was maar hangen, Voyageurs en Zigeuners in de straat**
Dirk Beersmans, e.a. (Antwerpen/Apeldoorn 2002) ISBN 90-441- 1311-9
- Vervolging van Zigeuners in Nederland 1940-1945**
 [Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie]
dr. B.A.Sijes ('s-Gravenhage 1979) ISBN 90 247 2201 2
- Woonwagengewoners, sociologisch onderzoek naar een marginale groep**
 [In de serie 'sociaal kompas' van het K.S.K.I.]
dr. J.H.A. Wernink s.j. (Assen 1959) proefschrift, Rijksuniversiteit van Utrecht
- Mensen van de Reis**
 Woonwagengewoners en zigeuners in Nederland (1868 – 1995)
Annemarie Cottaar, Leo Lucassen, Wim Willems (Zwolle 1995) ISBN 90-400-9727-5
- Kooplui, kermisklanten en andere woonwagengewoners**
 Groepsvorming en Beleid 1870-1945
 [Migratie- en Ethnische Studies]
Annemarie Cottaar (Amsterdam 1996) ISBN 90-5589-027-8
- Woonwagengewoners in oorlogstijd**
 [uitgave van de Instelling Pastoraat Woonwagengewoners in Nederland] in de 2000-reeks
Henk Kolman ('s-Hertogenbosch 1999)
- Frederika. Het leven van een woonwagengeneratie tussen 1900 en 1945**
Frederika Brummer (Amsterdam 1984) ISBN 90-70707-06-3
- Flitsen en gedichten uit mijn leven**
Antonia Gerrits (Soesterberg 2008) ISBN-13: 978-90-5911-835-5
- Kom, we zijn tebie!. Bezembinders en scharenslijpers, Voyageurs in Vlaanderen**
Marcel Kerff (Leuven 2000) ISBN 90 5617 268 9
- Donkere dagen. Uit het leven Sinti, Roma en woonwagengewoners**
 [eigen uitgave van het P.W.N.] ('s-Hertogenbosch 2004) ISBN 978 90 814 0941 4
- Vervolging van wagengewoners in Nederland ± 1900 – 1945.**
 [leeronderzoek rapportage, Erica Moens en Piet Eken (Utrecht 1988) Universiteit Utrecht]
- Zorg voor woonwagengewoners**
 [Ringmap met bij te vullen inlegvellen] [uitgeverij VUGA]
P.H.J.M. Janssen, mr. J.Th. de Ruwe ('s-Gravenhage 1968)
- Wonen op wielen, die stilstaan en stilstaan bij het wonen op wielen**
 [Werkstuk in het kader van de Hogere Beroepsopleiding, Cultureel Werk in Sittard]
Wim Leers
- Woonwagenvolk**
Lau Mazirel (Amsterdam 1987) ISBN 90-012-708-0

Nieuwe uitgave levenswerkboek Kostwinning Sinti en Roma, Toen en Nu!

Het PWN presenteert de vijfde uitgave van het levenswerkboek op 5 mei 2020,
Bevrijdingsdag, met het volgende schrijven:

'Laat ons niet aan de kant staan en bevrijd ons uit die achterstelling'

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij bieden wij u het vijfde levenswerkboekje aan met als titel 'Kostwinning van Sinti en Roma, Toen en Nu!' Het is een uitgave van Stichting Media PWN van de instelling Pastoraat voor Woonwagengebwoners, Sinti en Roma in Nederland te 's-Hertogenbosch.

Nederland gedenkt dat het 75 jaar geleden bevrijd is van de bezetter. In die oorlog van 40-45 zijn veel Sinti en Roma uit Nederland en uit heel Europa weggevoerd en vermoord in concentratiekampen. In Oost Europa werden Roma zelfs ter plekke omgebracht. Na de oorlog duurde het nog vele jaren voordat men zich enigszins kon herstellen van de zware verliezen en vernederingen. In dit boekje vertellen enkele twintiger en dertigers, dat hun ouders en voorouders niet geheel bij machte zijn geweest om hun eigen Sinti en Roma volk te helpen opbouwen en zich te bevrijden van de angsten.

Nu, in het jaar 2020 bij de vierde en vijfde naoorlogse generatie, is dit trauma, voortkomend uit de vernietiging en onderdrukking, nog zichtbaar en voelbaar. 'Wij erven,' zo zeggen zij, 'nog een gedeelte van dit trauma en die achterstelling. 'Onze kinderen gaan, God zij dank, onbevangener naar school,' maar wij kampen nog te veel met werkloosheid en schulden. De kostwinning van onze voorouders hebben wij niet kunnen overnemen en nieuwe bronnen van inkomsten zijn moeilijk beschikbaar'. Zij stellen in het boekje dat wanneer er te weinig inkomen is uit werk men ook minder goed in staat is om de kinderen te bieden wat heden ten dagen van hen verwacht wordt. Zij doen daarom een beroep op de samenleving om beter met hen communiceren, zodat zij beter betrokken kunnen worden bij de arbeid die in de omgeving en het land voor handen is.

'Laat ons niet aan de kant staan' zegt een van hen indringend, 'en bevrijd ons uit die achterstelling.'

'Onze kinderen worden in Nederland geacht onderwijs te volgen zelfs op hoog niveau. Wij zijn daar trots op. Echter wij, jonge ouders, dienen dat hoger onderwijsplan financieel in ons gezin op te brengen. Maar hoe kunnen wij dat dragen als er te weinig inkomen is uit onze kostwinning?'

Met vriendelijke groet

Namens het bestuur van het PWN

Jan van der Zandt m.s.c

Landelijk pastor

Boekje is verkrijgbaar op het adres van de uitgever van de PWN-brief tegen een vergoeding van vijf euro.



*De treurwilg boom kondigt het nieuwe jaargetijde aan.
5de Levenswerkboek*

Christoffel oproep-dag



Christoffel

Introductie

Op 24 juli vieren we de feestdag van de Heilige Christoffel de patroon van de reizigers.

Vanaf 2016 is de Heilige Christoffel gekozen als de ondersteuner, drager van het beleid van het Pastoraat voor woonwagbewoners, Sinti en Roma in Nederland, het PWN.

In zijn taak als ondersteuner van het PWN roepen wij hem aan met de naam Christoffel de Helper. Bij deze naam heeft het PWN ook een praktisch plan gekozen waarmee hij ons direct kan ondersteunen.

Op 24 juli, zijn feestdag, wordt deze naam en het plan geïntroduceerd.

Naam en plan

De naam is Christoffel de Helper.

Het plan is een speciale werkdag in het leven te roepen onder de naam: Christoffel oproep-dag. Een dag waarbij een helper wordt opgeroepen om dienst te doen. We verkorten de woorden van Christoffel oproep-dag in tot Cor-dag of Cor-daad.

Cor-dag en Cor-daad

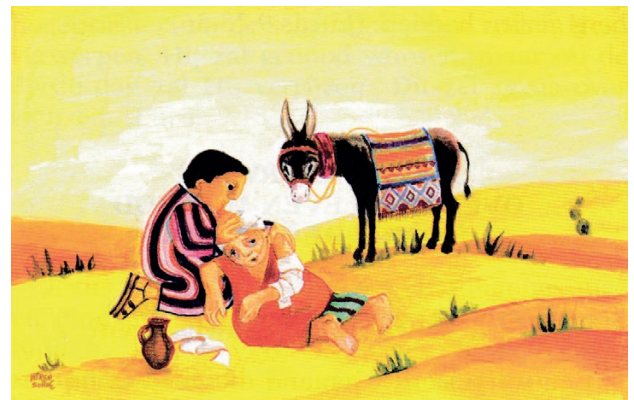
Cor-dag wil zeggen dat Christoffel vrijwilligers een dag besteden om iemand van dienst te zijn en Cor-daad staat voor een dienstmoment. Mocht een hele dag te veel zijn en kan alleen een enkel moment worden vrijgemaakt om iemand van dienst te zijn, dan kies je zelf een Cor-daad. Dus Christoffel de Helper roept mensen op om een dienende belangstelling voor elkaar te hebben. Misschien zijn er mensen in nood, misschien zijn mensen alleen maar om een praatje verlegen, misschien kun wat voor een ander betekenen, misschien kun je zomaar blij zijn met elkaar.

De betekenis van Cor-dag

De letters C komt van Christoffel, de letter O van Oproep, en de letter R van Roepdag. Het Latijnse woord cor betekent hart. Ook is cor de eerste lettergreep van coronacrisis. Deze crisistijd zal ons blijven heuggen omdat in deze tijd buitengewone inspanningen moesten worden verricht om goed voor elkaar te zorgen en om niet met de dodelijke virus besmet te raken. De combinatie van de verschillende betekenissen kunnen samengevat worden in Christoffel oproep-dag, Cor-dag betekent een dag waarop iemand wordt opgeroepen om dienst te doen of een dienst te bewijzen.

Jezus wees hierop en deed zelf ook zo

Iemand van dienst zijn is een daad van barmhartigheid, een daad van heel de mens. Jezus heeft ons voorgedaan hoe we dat moeten doen. Hij was daar



Barmhartige Samaritaan

voor door zijn Vader geroepen en gezonden. Hij vroeg zijn leerlingen en zijn navolgers hetzelfde te doen. Zijn leer was daarop afgestemd, heel herkenbaar voor een parochiaan om dat ook zo te doen.

Wederkerig helpen

Vanuit het PWN denken wij natuurlijk op de eerste plaats aan woonwagenbewoners, Sinti en Roma en in aanmerking komen voor de dienende belangstelling van de parochie. Maar in de parochie wonen méér mensen die ook wel blij zijn met een Cor-dag of een Cor-daad van een medeparochiaan. En van dienst zijn bedoelen wij niet een eenzijdig dienstbewijs. Als je iemand van dienst bent help je ook jezelf. Zoals Christoffel aan het water staat en zijn diensten aanbiedt om iemand over de stroom te zetten. Het doet hem goed, want de schepper heeft hém gekozen om dienstbaar te zijn aan de medemens. De medemens die hij over de stroom moet zetten blijkt Jezus zelf te zijn. Dat is die wederkerigheid. Dat geeft een klik en maakt beiden gelukkig. Het goed doen vanuit je hart en je verstand geeft meer zin en betekenis.

Zijn diensten welkom

Misschien zijn woonwagenbewoners, Sinti en Roma verwonderd over deze oproep. Misschien zullen ze zeggen: wij helpen ons zelf wel, dat hebben wij in de reizende tijd altijd moeten doen en dat doen we nog. Laat ons met rust of misschien zijn ze ook wel blij met dit initiatief. Want het is niet toevallig als ze zeggen: 'we vroegen ons juist af zou de parochie niet iets kunnen betekenen voor onze jongeren die geen werk hebben?'

Reizend bestaan ingeboet

Woonwagenbewoners, Sinti en Roma zijn van ouds bevolkingsgroepen, die reizend de kost hebben verdiend. In Nederland is op dat reizen flink de rem gezet zo zelfs dat zij vaak minder verhuizen of mobiel zijn als menig ander burger. Hulp die zij in de reizende tijd aan elkaar hebben geboden is daardoor ook minder geworden. Echter de afhankelijkheid van de burgersamenleving is in alle opzichten van het leven groter geworden. De coronacrisis heeft die noodzaak van onderlinge bijstand op een buitengewone wijze aangetoond.

Steuntje in de rug

Woonwagenbewoners, Sinti en Roma zijn meer afhankelijk geworden van de lokale ondernemers om een baantje te krijgen of een steuntje in de rug om bijvoorbeeld een eigen onderneming op te beginnen. Misschien zijn er ondernemers in de parochie die daar medewerking aan kunnen verlenen! Zo kan een Cor-dag of Cor-daad ertoe bijdragen om het een en ander op gang te helpen. Het is dan niet toevallig dat de hulpverlener en hulpvrager direct op een lijn zitten. Er is een wederkerigheid tot stand gekomen.

Christoffel project sinds 2016

Het Christoffel ondersteuningsbeleid van het PWN werkt al sinds 2016. Degenen die PWN een beetje kennen en de PWN-brief lezen zijn er reeds mee vertrouwd geraakt.

- *PWN-brief 33, december 2016: Artikelen Belangstelling van Cristoffels voor de PWN Landdag.*
- *Integratie krijgt een kans om voor elkaar open te staan.*
- *PWN-brief 37, juni 2018: Themanummer St.Christoffel.*
- *PWN-brief 39, december 2019: Uitreiking Christoffelplaquette.*

In het land zijn zo dus al Christoffels: pastores, diakens en vrijwilligers werkzaam en hebben zich het project zich eigen gemaakt. We beschrijven hier enkele voorbeelden van Christoffels.

WIE ZIJN DAN DIE CHRISTOFFELS EN WAT DOEN ZE ZO ALLEMAAL

Religieuzen

Ik denk aan een religieuze die al meer dan dertig jaar pastorale medewerkster is voor een groot woonwagencentrum.

Een ander religieuze bezoekt al meer dan 25 jaar een familiegroep in de wagens. Woensdag is haar Cor-dag.

Een emeritus pater religieus helpt bij het opzetten van een kringloopwinkel voor kinderen die leven in armoede. Toen hij nog actief pastoor was van een parochie hielp hij om de werkgelegenheid van jongeren te verbeteren en stelde een kerkruimte beschikbaar om te repeteren en te computeren.



Kringloop

Gepensioneerde onderwijzers

Een oud hoofdonderwijzer van een woonwagenschool bezoekt na zijn pensionering regelmatig zijn oud leerlingen, er zijn reeds drie generaties. Trouw heeft hij wekelijks zijn Cor-dagen. Het doet hém goed deze dienst te kunnen aanbieden maar ook degene die zijn bezoek ontvangt zijn blij met zijn belangstelling en behartiging. Hij belt ook even als iemand ziek is of stuurt een kaartje als er onder hen een gedeteneerde is. Een Cor-daad dus.

Een andere onderwijzer geeft bijscholing aan Sintikinderen met een leerachterstand. Iemand die de mensen bijstaat met maatschappelijk problemen en jongeren helpt een baan te zoeken en bemiddelt en begeleidt bij de werkgever. Andere helpers zijn Schuldhulpmaatjes.

Christoffel als helper: een openbaring

Er zijn diakens in het land die blij zijn dat de actie 'Christoffel de Helper' in het leven is geroepen. De reizigers kennen Christoffel vaak alleen maar van de medaille. Toen ze hoorden dat Christoffel ook helpers heeft was dat een openbaring. 'Waarom ook niet' zei iemand met humor. 'Het is best wel saai als je als heilige altijd in het metaal gegoten moet zijn of in een gipsbeeldje of op een medaille afgebeeld moet staan, of aan die sleutelring moet hangen en/of gemagnetiseerd moet zijn op het dashboard van

de auto'. (Het Patronaatschap van de reiziger heeft de heilige Christoffel overigens altijd graag gedaan en dat blijft hij ook doen met grote toewijding om de reizigers bij te staan om veilig van A naar B te reizen.) Het neemt niet weg dat Christoffel vereerd zal zijn als hij naar een honderdtal jaren weer gewoon in de huid van een vrouw of man mag kruipen en weer Christoffel

Nu kan hij of zij een barmhartige liefdevolle vrouw of man Christoffel zijn in vlees bloed die een handje helpt waar dat nodig is. Gewoon iemand over de stroom zetten!

fel de Helper mag zijn.

Twintigtal diakens

Een ander diaken doet naast zijn diaconale en kerkelijk taken aan armoede bestrijding. Er zijn wel twintig diakens bekend in Nederland die een verbindende parochiële taak hebben voor woonwagengewoners, Sinti of Roma.

Reizigers

Er is een reizigersvrouw die al jaren in de parochie helpt door haar medereizigers en ook burgers mensen te bezoeken. Zij gaat met hen op bedevaart en is tussenpersoon van de pastor voor de parochie. Een geboren Christoffel! Zij doet dat met plezier en met elegantie.

Onderwijsdeskundige

Een onderwijsdeskundige die vroeger aan Roma-moeders les heeft gegeven, heeft zich na haar pensionering acht jaar lang ingezet voor de kinderen van haar oud leerlingen. We hebben grote bewondering voor wat zij allemaal aanpakte. Toen kenden we nog niet de Cor-dag maar daar had ze er wel drie of meer van per week. Ze bemiddelde tussen moeilijke lerende leerlingen, de school en hun ouders. Moeders en kinderen zonder papieren helpen om een verblijfvergunning te verkrijgen: een zeer tijdrovende, geduld vragend en complexe materie... Een bemiddelingstaak tussen ouders, gemeente, IND en ambassade en soms ook wel met justitie. Zij was een Christoffel die met haar last nog al eens kopje onder moest gaan maar gelukkig kon 'reddingzwemmen'.

Dankbaar en we zoeken naar opvolgers

Veel meer vrijwilligers in het woonwagendoraat hebben deze klussen met goed gevolg volbracht. Wij zijn daar zeer dankbaar voor. En zoeken oprecht in uw parochie naar hun opvolgers, want wij zijn ervan overtuigd dat deze actie van 'Christoffel de Helper' als gegoten zit in de doelstelling van het parochiepastoraat.



Parochievrijwilligers

Er zijn vrijwilligers die al jaren lang gezinnen op het woonwagencentrum in hun buurt bezoeken. Zij bezoeken ouderen en zieken, helpen bij het voorbereiden van de eerste communie en bemiddelen bij het toedienen van sacramenten. Onder hen zijn vriendschappen ontstaan en dat is wederkerig. Reizigersmoeders helpen nu zelf ook mee in de parochies.

Pastorale werker adopteerde een woonwagencentrum

Er is een pastoraal werker die zelfs een groot woonwagencentrum heeft 'geadopteerd'. Hij constateerde dat de plaatselijk parochie moeite had met de pastorale zorg op een woonwagencentrum. Dat kon hij niet goed meer aanzien. Toen hij met emeritaat ging startte hij op zijn eentje huisbezoekwerk, bouwde vertrouwen op en is al jaren bezig een eigen gebedsplek op het centrum te organiseren. Reizigers en Roma die daar wonen vond hij bereid om mee te werken. Samen hebben zij de gemeente en het bisdom benaderd om dat voor elkaar te krijgen. Het droeve nieuws echter is dat hij onlangs ernstig ziek is geworden en is overleden. Wij leven mee met zijn vrouw waarmee

hij achtenveertig jaar getrouwd was en nu dit zware verlies moet dragen. Zij heeft beloofd een taakje van haar man op te pakken, een Cor-daad. We hopen dat de parochie de Christoffel taak van de pastorale werker wil overnemen en Cor-dagen en Cor-daden in het leven wil roepen.

Een pastor van de parochie als Christoffel

Woonwagendwonders, Sinti en Roma zijn onder elkaar gemeenschapsmensen. Dit komt ook tot uiting bij religieuze kerkelijke momenten zoals op bedevaart gaan, doopviering, eerste communievieringen en begrafenissen. Een feest of een afscheidsviering bindt mensen samen. Er komen dan veel mensen naar de vieringen. De organisatie daarvan doen ze vaak zelf waardoor hun gasten zich erbij betrokken voelen en de gemeenschapszin waarborgen. Een pastor zit daar wel eens mee, want voorgestelde tijden en gebruiken van de viering stroken niet altijd met het gangbare in de parochie. We kennen ook wel pastores die daar positief tegenover staan en spontaan hun medewerking geven. Een viering wordt dan tegelijk ook voor hen een Cor-dag of een Cor-daad.

De organisatie daarvan doen ze vaak zelf waardoor hun gasten zich erbij betrokken voelen en de gemeenschapszin waarborgen.

Noden zullen groter worden

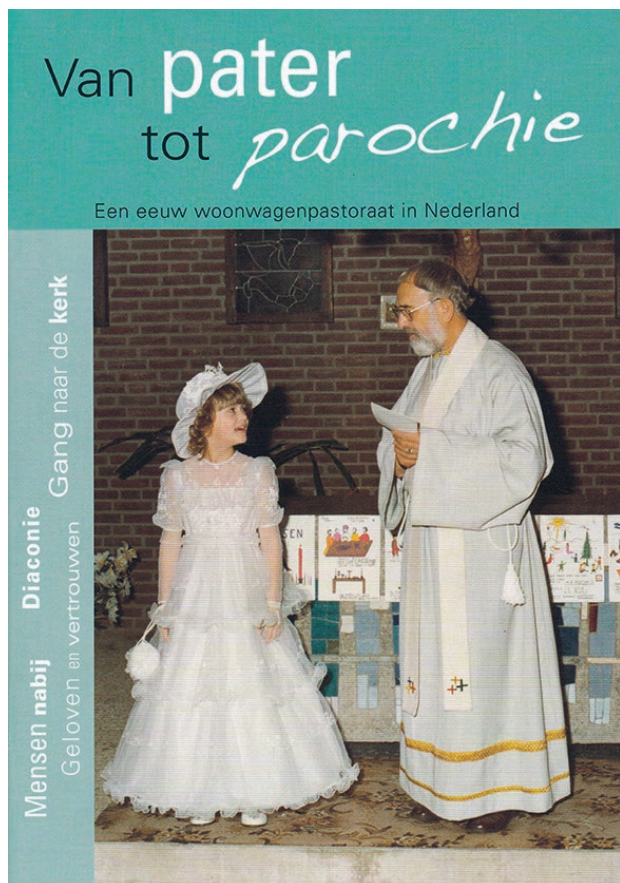
Er zijn veel noden om ons heen en de noden zullen waarschijnlijk na de corona virus crisis alleen maar groter worden. Maatschappelijk gezien zal de tweedeling in onze samenleving groeien. Degene met een betaalde baan zit goed maar die dat niet heeft kent dat geluk niet en zal soms aan de waan van de dag worden overgeleverd.

De intentie van de Christoffel oproep-dag is dat mensen die het getroffen hebben in de maatschappij een Cor-dag of een Cor-daad besteden aan mensen die het minder of slecht treffen.

Vallen we uw parochie lastig met Christoffel de Helper of niet

De parochie is vaak een stevige, christelijke, structurele en levende organisatie in onze samenleving.

De parochie staat midden in een stukje bewoonde wereld en heeft de mogelijkheden om de omstandigheden van de bevolkingsgroepen in die omgeving te kennen. Ze heeft daarom een oecumenische inslag: oecumene is van het Grieks afgeleid woord en betekent 'de gehele bewoonde wereld'. Daarom is de parochie de ideale plek om dit initiatief van 'Christoffel de Helper' te dragen.



Brochure Media PWN, augustus 2010, met voorwoord van Pater Ton Storcken s.m.a.

Wie zijn de hulpvragers en hulpgevers

De volgende voorbeelden beschrijven de noden waaraan de Cor-dag of Cor-daad kan worden besteed:

1. Aandacht besteden aan twintigers en dertigers onder de Roma en Sinti. De leeftijdsgroep met jonge kinderen en starters op de arbeidsmarkt. Motto: Help Sinti en Roma twintigers en dertigers aan werk. Zie ook onze levenswerkboeken en speciaal op 5 mei

2020 uitgegeven nummer 5, Kostwinning van Sinti en Roma, Toen en nu! Zie pagina 9

We denken aan gepensioneerde vakmensen op de arbeidsmarkt of lokale ondernemers.

2. Aandacht voor gedetineerden en hun familie.

Het doel is gedetineerden en hun familie te ondersteunen bij veranderingen in het leven die dienen plaats te vinden.

We denken aan pastores, diakens, vrijwilligers, parochianen die affiniteit hebben met justitie.

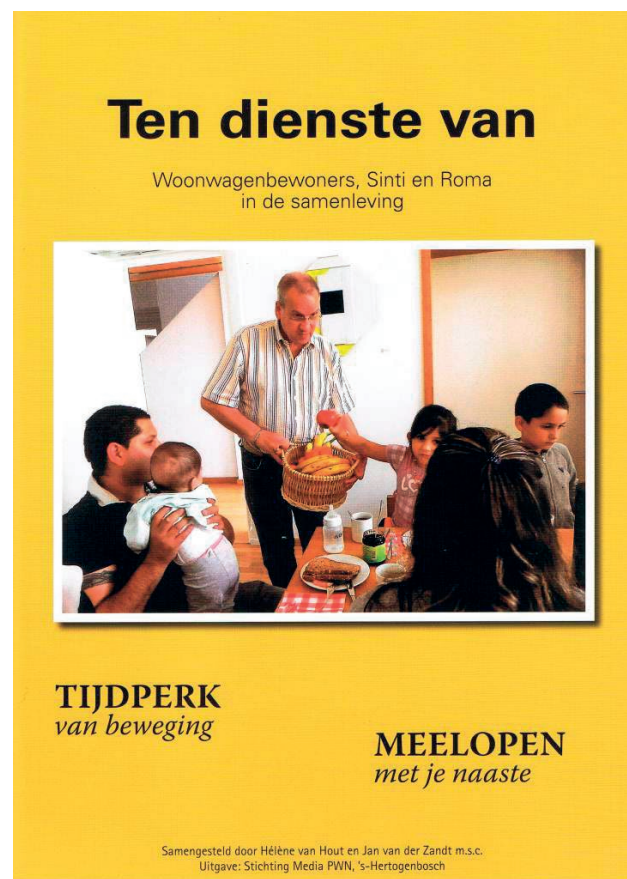
3. Aandacht geven aan de pastorale zorg.

Rekening houdend met de eigen cultuur en eigen inzet. Zie brochure van Pater tot Parochie. Uitgave augustus 2010.

We denken aan pastores, diakens, vrijwilligers die affiniteit hebben met reizigers, Sinti en Roma en zich voor hen in willen zetten.

4. Aandacht voor woonwagendwoners, Sinti en Roma die niet katholiek zijn of ver van de kerk zijn verwijderd.

De kloof kan zo groot zijn dat er extra



Omslag Ten dienste van

Door alle tijden

De Roma, zoekend naar houvast in Kerk en samenleving



Door de eeuwen heen

Nieuwe Nederlanders

Pastorale betrokkenheid

Evaluatie en toekomst

Omslag Door alle tijden

aandacht en deskundigheid nodig is. In de brochure 'Ten dienste van' worden de werken van barmhartigheid beschreven met het doel om hiervoor in de praktijk een antwoord te vinden. Zie eerdere uitgegeven brochures: 'Door alle tijden', najaar 2011 en 'Ten dienste van', najaar 2012.

5. Aandacht bij bemiddelen naar hulpbronnen, zodat jonge ouders van reizigers, Sinti en Roma en hun kinderen gebruik kunnen maken van alle reguliere hulpbronnen die in hun omgeving beschikbaar zijn. Parochies kunnen hierbij een bemiddelende taak vervullen.

6. Aandacht voor religieuze behoeftigen. Woonwagbewoners, Sinti en Roma kennen de religie van het onderweg zijn. Tijdens de reis konden zij aan hun religieuze behoefte voorzien bij kloosters, bedevaartplaatsen en parochies waar zij welkom waren. Heden te dagen wordt er niet meer gereisd en is men afhankelijk van de kerk in de woonomgeving. Plaatselijk kerken en parochies dienen buiten de diensten om open te staan en beschikbaar te zijn voor religieuze behoeftigen.

7. Aandacht voor ouderen. Ouderen hebben de tijd van het reizen nog meegemaakt. Zij hebben in hun leven veel maatschappelijk veranderingen moeten ondergaan. Ouderen dragen vaak nog trauma's met zich mee vanuit het oorlogsverleden. De eenzaamheid en hun zorg voor hun kinderen is vaak groot. Zie brochure 'Het verleden is nog zo dichtbij. Een levenswerkboek van drie Sintivrouwen. Uitgave mei 2018.

ZO IS HET PROJECT VAN CHRISTOFFEL OPGEZET EN BESCHREVEN IN 2016

Het PWN heeft een nieuwe ondersteuning structuur in het leven geroepen. In het Christoffelstructuur zoeken we naar Christoffels.

Christoffels

Christoffels zijn mensen met een spirituele achtergrond die vanuit een parochie, diaconaal centrum, inloophuis of uit een van de bevolkingsgroepen zelf, zich willen verdiepen in elkaars achtergronden; die elkaar helpen en wederzijds begrip opbrengen voor ieders eigenheid. Mensen met een andere traditie, cultuur, taal en geloof hoeven niet op te gaan in het grotere geheel van de samenleving of een parochie. Voor de pastorale zorg betekent dit: invoelen van en inhaken op wat mensen samen willen beleven en vieren bij gelegenheden als doop, eerste communie en huwelijk, het gezamenlijk rouwen bij begrafenissen of het op bedevaart gaan. Diaconale zorg betekent het ondersteunen van mensen die een beroep op je doen om te participeren in de samenleving. Voor het thema van de PWN Landdag 2016 is gekozen voor een hernieuwde aandacht voor woonwagbewoners, Sinti en Roma met als instrument Christoffel in plaats van of naast de functie van intermediair.

Christoffel is de patroon van de reizigers en kent een medaille als teken van het brengen van geluk onderweg en het voorkomen van ongeluk. Het helpt de reiziger zich beter te concentreren en een groter verantwoordelijkheidsgevoel te hebben voor iedereen onderweg.

Het verhaal van Christoffel is van de sterke man, met staf, die een kindje overzet dat uiteindelijk Jezus blijkt te zijn. Dat spreekt aan. Christoffel is een ingebed begrip en heeft als het ware geen functieomschrijving nodig. Als je jezelf

een Christoffel noemt, meet je jezelf een zekere christelijke houding aan om open te staan voor mensen die hulp nodig hebben.

Een eeuwenoude christelijke legende symboliseert de boodschap van de Heilige Schrift dat je je altijd moet inzetten om het goede te doen.

Profielchets Christoffel

Pastores, diakens, pastorale werkers, vrijwilligers vanuit de kerken kunnen een Christoffel worden. Naast pastores, diakens, pastoraal werkers en vrijwilligers vanuit parochies, kunnen er Christoffels uit de samenleving diensten verlenen, zoals een advocaat die voor rechten opkomt, een begrafenisondernemer die waardig een uitvaart verzorgt, een maatschappelijk werker of gemeentelijke functionaris die met begrip en geduld achtergestelden bijstaat, een ondernemer die banen creëert voor werklozen, een leraar die zich inzet voor leerlingen met een achterstand.

Wat kunnen PWN en Woonwagewoners, Roma en Sinti verwachten van Christoffels

Christoffel zijn betekent hier onbevange zoeken naar oplossingen, zodat optimaal tegemoet kan worden gekomen aan de vieringen sacramenten en maatschappelijke ondersteuning. De spanningen binnen de parochies kunnen voor een groot deel hierdoor worden ondervangen.

- Een Christoffel maakt geen verschil in de behandeling van (groepen van) mensen;
- Een Christoffel is dienstbaar aan mensen uit alle bevolkingsgroepen;
- Een Christoffel gaat uit van de vraag van woonwagewoners, Sinti en Roma;
- Een Christoffel is als het ware een presentiewerker;
- Een Christoffel gaat uit van het principe dat de mens op aarde broer en zus zijn van elkaar en dat de mens de ene keer drager is en de andere keer gedragen dient te worden.

Het PWN kent verschillende Christoffelprofielen

- *Zeer geroepen personen.* Mensen die zich vanuit de kerken geroepen voelen om zich volledig in te zetten;
- *Geroepen personen.* Mensen die in een deelfunctie bereid zijn zich in te zetten;

**Op zoek naar
24 helpers in de
St.-Christoffelkring**



**Pastoraat voor woonwagewoners
Sinti en Roma in Nederland**

PWN Ennmaplein 19 C
5211 VZ 's-Hertogenbosch

Uit de folder 2016

- *Licht geroepen personen.* Mensen die vanuit kerken of instellingen ad hoc aandacht willen besteden.

Werven van Christoffels

Vanwege de grote veranderingen die plaatsvinden in de Katholieke Kerk en de gelovige houding van veel parochianen in Nederland is het goed dat er Christoffels worden geënthousiasmeerd. De woonwagewoners, reizigers, de Sinti en Roma gaan vaak anders om met de kerkelijke ontwikkelingen; zij belichamen meer de familie- en gemeenschapsverbanden waardoor zij bij kerkelijke momenten, zoals bij het toedienen van het doopsel, het vieren van de eerste communie en bij begrafenissen, met velen aanwezig zijn.

Ter nagedachtenis aan pastor Frans de Smit



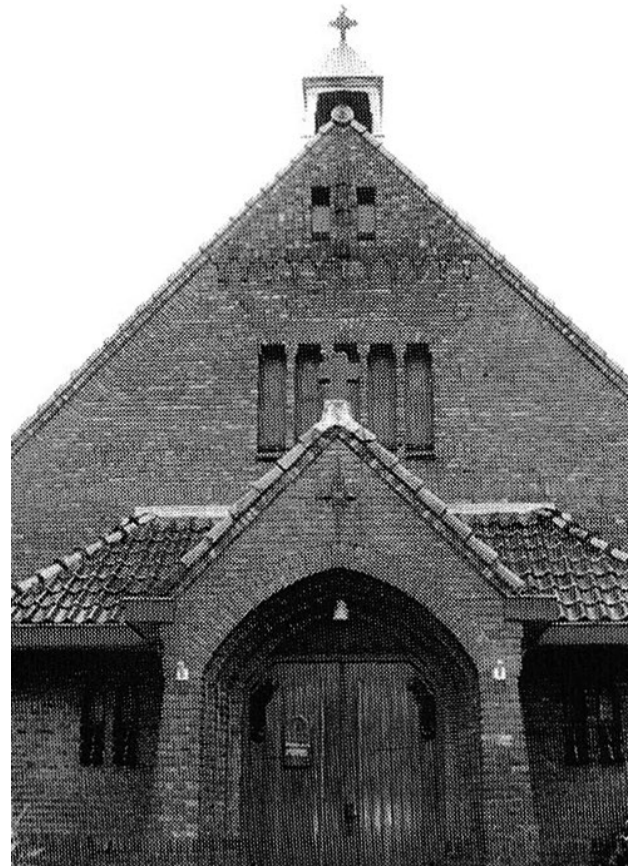
Pastor Frans de Smit

Op 1 april 2020 is pastor Frans de Smit in Groningen overleden.

Frans de Smit werd rond het jaar 2000 pastor van de parochie Hoogkerk in het Bisdom Groningen-Leeuwarden. Hij leerde toen de bewoners van het grote woonwagencentrum de Kring in Groningen kennen, omdat het onder de parochie viel. De aandacht voor deze woonwijk heeft hem nooit meer los gelaten. Ook toen in 2007 de parochie Hoogkerk werd opgeheven, de bidkapel werd gesloten en Frans zelf met pensioen ging. Omdat er geen opvolger was voor hem wist hij in 2008 de pastorale zorg van de Kring onder te brengen bij de Walfriedparochie waar hij zelf actief was als parochiaan.

Coördinator

In 2009 werd Pastor Frans coördinator voor het pastoraat onder woonwagenbewoners, Sinti en Roma in het bisdom Groningen-Leeuwarden met de zending van de bisschop Mgr. G. de Korte. Met de activeringswerker van Solidair Groningen- Drenthe heeft Frans projecten voor jongeren verzorgd en is met hen naar Auschwitz gereisd. Met de werkgroep woonwagenpastoraat Bisdom Groningen organiseerde hij belevingsreizen naar Kevelaer en Lourdes. De laatste tijd heeft hij veel energie gestopt in het verkrijgen van



Kerkje in Hoogkerk

gebedsruimte. Samen met een commissie van de bewoners richtte hij de Stichting Mariakapel op. Met medewerking van de gemeente Groningen kon in het centrumgebouw een ruimte worden vrijgemaakt. Frans was bezig met de inrichting ervan totdat hij ernstig ziek werd en op 17 april jl. overleed.

Dankbaar

We danken Frans van harte voor zijn vasthoudende inzet en pastorale zorg voor de woonwagenbewoners, Sinti en Roma in het bisdom. We leven mee met Marina zijn vrouw die Frans in zijn werk altijd heeft bijgestaan. Frans was ook op veel andere maatschappelijke en religieuze terreinen actief vooral daar waar mensen in onze samenleving aan de kant staan. In het Groene Blad Walfried van de parochie schreef hij een artikel met als titel 'Mijn kerk van de toekomst? 'Niemand staat boven de ander'. Het Groene Blad Walfried Jaargang 28 Nr. 113 april 2020, pagina 9. Het verhaal van Zacheüs is daarvan illustratief.



Zacheüs

Een verhaal uit de bijbel dat mij in dit opzicht blijft aanspreken, is de ontmoeting van Jezus met de tollenaar Zacheüs. Hij wist dat Jezus in aantocht was en Zacheüs wilde Jezus zien. Maar hij wilde zelf niet gezien worden, ook niet door Jezus.

Tollenaar, belastinginner voor de Romeinen, was weliswaar een lucratieve bezigheid, maar als veracht mens stond hij wel volkomen buiten de samenleving. Hij verstopte zich in de dichte kruin van een wilde vijg. Toen Jezus voorbijkwam riep deze: 'Zacheüs, kom naar beneden, ik wil bij je eten.'

Hij noemde Zacheüs bij naam, nodigde zichzelf uit om bij deze man, door niemand gezien, door ieder veracht, om bij hem thuis de maaltijd te gebruiken.

Dit is het kerkbeeld wat bij mij leeft: samen delen, oog hebben voor hen die aan de rand van de samenleving staan of zelfs daar buiten. Het is proberen de ander te zien, zoals Jezus hem of haar zag.

De slotzin uit het artikel is afgedrukt op de rouwbrief:
"Als je met geloof in Jezus aan de slag gaat, vind je God altijd naast je, maar je moet het wel zelf doen!" (Frans).
 In dit magazine schreef hij regelmatig over actuele

onderwerpen betreffende zijn werk onder woonwagengedwongen, Sinti en Roma.

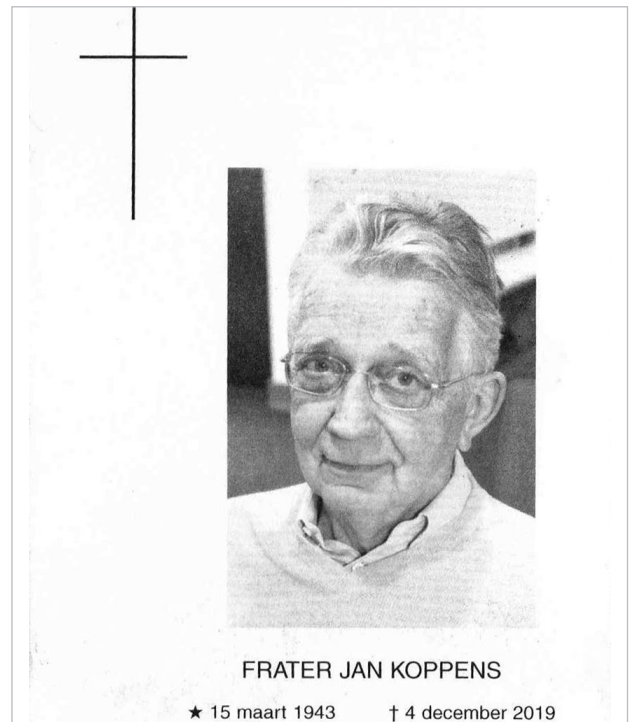
'Als je met geloof in Jezus aan de slag gaat, vind je God altijd naast je, maar je moet het wel zelf doen!' (Frans)

Bisdom blad 'Spreek'

In het bisdom blad van Groningen-Leeuwarden 'Spreek' stond een interview met Frans ter gelegenheid van de uitreiking van bronzen Christoffelplaque van de instelling pastoraat woonwagengedwongen, Sinti en Roma op 16 januari 2020. Zie artikel bisdom blad 'Spreek' nr. 1. maart 2020. Thema: Vrijheid = leven met Vrijheid, Diepgelovig opgejaagd volk. Woonwagengedwongen Frans de Smit en de getekende vrijheid van Roma en Sinti. Zie pagina 18.

Ter nagedachtenis van frater Jan Koppens (76)

Frater Jan Koppens is lid van de congregatie van Onze Lieve Vrouw Moeder van Barmhartigheid te Tilburg. Samen met zuster Paula bezocht hij de laatste jaren de families op het woonwagencentrum in Sint Michielsgestel. Namens de bewoners danken we frater Jan, die daar pater werd genoemd, voor zijn inzet en belangstelling, maar vooral voor zijn vriendschap.



Dagelijks de handen vol aan het Onzevadergebed

Het Onzevader is een universeel gebed

In de PWN-brieven is de laatste jaren aandacht besteed aan het Onzevadergebed. Er zijn vertalingen gemaakt van dit gebed in de Sintitaal en het Romaanes. Het Onzevader is een universeel gebed. Alle volken bidden het gebed in hun eigen taal en kennen het als hun lijfgebed. Het draagt gemeenschappelijke geloofselementen in zich.

Door massa's mensen aangesproken

In het Mattheus evangelie van de Bijbel is het Onzevadergebed door Jezus uitgesproken tijdens de Bergrede. De gehele Bergrede, Mattheus hoofdstuk 5, 6 en 7, is een rede die het hele mensdom aangaat. Op het eind van die rede staat dan: Hij daalde van de berg af en een grote mensenmassa volgden hem. Zijn rede en dus ook het Onzevadergebed heeft massa's mensen van die tijd aangesproken en op de been gebracht.

Gedeelte tekst van de Bergrede

Mat. 5:43

Jullie hebben gehoord dat gezegd werd:

"Je moet je naaste liefhebben en je vijand haten."

En ik zeg jullie: heb je vijanden lief en bid voor wie jullie vervolgen, alleen dan zijn jullie werkelijk kinderen van je Vader in de hemel. Hij laat zijn zoon immers opgaan over goede en slechte mensen en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Is het een verdienste als je liefhebt wie jou liefheeft? Doen de tollenaars niet net zo? En als jullie alleen je broeders en zusters vriendelijk bejegenen, wat voor uitzonderlijks(buitengewoons) doe je dan? Doen de heidenen niet net zo? Wees dus volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is.

De gedrevenheid van Jezus

In het eerste gedeelte van het Onzevadergebed legt Jezus de nadruk op het eerste woord van elke bede om zijn wezenlijke verbondenheid met zijn Vader duidelijk te maken. Jezus deelt deze verbondenheid met zijn toehoorders door 'ons' te gebruiken en niet 'mijn' Vader die in de hemel is: **Onze Vader** die in de

hemel zijt, **Uw naam** worde geheiligd, **Uw rijk kome**, **Uw wil geschiede** op aarde als in de Hemel.

Verlos ons van het kwade

In het tweede gedeelte van het gebed spreekt Jezus met evenveel gedrevenheid over de noden van **ons** mensen en legt eveneens de nadruk op de eerste woorden van de bede: **Geef ons heden** ons dagelijks brood en **vergeef ons** onze schulden zoals ook wij **vergeven aan onze** schuldenaren en **breng ons niet** in beproeving maar **verlos ons** van het kwade. Hij bad niet: **mijn** vader die in de hemel zijt, en ook niet **jullie** brood, **jullie** schuld, **jullie** bekoring en **jullie** kwaad. Hij staat naast ons en pakt onze handen vast om met ons samen het Onzevadergebed met hart en ziel te bidden en het gebed in het dagelijks leven waar te maken. Jezus deelt **onze zorgen**, hij herkent de zwakke kanten van het mens zijn en vraagt onze gezamenlijke Vader in de hemel ons te verlossen van het kwade. Zelfs onderging hij de marteldood van het kruis om die verlossing compleet te maken. Jezus heiligt, is zelf het brood dat hij met ons deelt, vergeeft en verlost; dat biedt hij ons aan in de Eucharistieviering.

Aangespoord door het gebod van de Heer

In de eucharistieviering van de katholieke kerk, de mis, wordt het Onzevader gebeden na het eucharistisch gebed. Het is heel passend vóór de vredewens en de communie. Het wordt met een sterke en op de begeesting van Jezus lijkende nadruk gepresenteerd: '**Aangespoord door** het gebod van de Heer en **door zijn goddelijke woord onderricht, durven** wij zeggen....'

Het Onzevadergebed komt voort uit de missie van Jezus van Nazareth. De inhoud van het gebed draagt de gelovige zoals de muren een huis dragen. Om het gebed waar te maken, samen met Jezus, hebben we dagelijks de handen vol aan.

*Om het gebed waar te maken,
samen met Jezus, hebben we dagelijks
de handen vol aan.*

Colofon

2020 PWN-Brief 40 is een speciale uitgave van het PWN.
ISSN 2214-1146

Interviews en teksten

Jan van der Zandt m.s.c.
Antoon Egging m.s.c

Redactie

Kantoor PWN
Foto's het PWN

Lay-out en druk

Buro Tweevoud
Monique Raaijmakers

Contactadres

Pastoraat
Woonwagenbewoners
in Nederland-PWN
Stichting Media PWN
Stichting Mgr. Bekkersfonds
Emmaplein 19 C
5211 VZ 's-Hertogenbosch

www.woonwagenpastoraat.nl
pwin@telfort.nl
www.pwin.nl
(073) 7370223



Giften

Een vrijwillige bijdrage om deze PWN-Brief te bekostigen stellen wij zeer op prijs en is welkom op NL59 RABO 0121905101 ten name van Pastoraat Woonwagenbewoners in 's-Hertogenbosch. Op hetzelfde banknummer zijn ook giften voor acute noodhulpverlening ten behoeve van woonwagenbewoners, Sinti en Roma welkom.

Het PWN wordt ondersteund door een solidariteitsbijdrage van de gezamenlijke religieuzen in Nederland via de Commissie PIN

Kort gezegd



Vrijwilligerswerk niet van achter de geraniums

"Al bijna mijn leven lang doe ik vrijwilligerswerk, voor jong en oud kun je wel zeggen. Eerst deed ik dat alleen voor woonwagenbewoners in en rond het centrum, later ook voor de burgers. Veel van onze mensen zijn ook op dit gebied actief, al wordt het niet zo benoemd of ervaren." Ingezonden brief uit het tijdschrift 'Samen!' *Vrijwilligerswerk is vanzelfsprekend* 'jaargang 6 nr. 6 – 2001.

Betekenis van de parochie voor jongeren die geen werk hebben

Misschien zijn woonwagenbewoners, Sinti en Roma verwonderd over deze oproep. Misschien zullen ze zeggen: wij helpen ons zelf wel, dat hebben wij in de reizende tijd ook altijd moeten doen en dat doen we nog. Laat ons met rust. Misschien zijn zij ook wel blij met dit initiatief, want het is niet toevallig als ze zeggen: we vroegen ons juist af of in deze coronatijd, de parochie niet iets zou kunnen betekenen voor onze jongeren die geen werk hebben?



Geen werk hebben: De ramp voor ons volk is niet te overzien

Het is een ramp voor de voortgang van ons volk als jongeren en schoolverlaters geen werk hebben en geen werk kunnen krijgen.

'Kijkend naar hun kinderen en hun gezinnen zien zij stilstand in hun ontwikkeling en verzuchten dat zij hun kinderen niet zo willen, niet zo kunnen achterlaten'. Uit: Het verleden is nog dichtbij. Een levenswerkboek van drie Sintivrouwen. Mei 2018.



De lokroep der vrijheid

Wanneer het de maatschappij gelukt is alle echte woonwagenbewoners aan één plaats te binden..... dan zullen er uit de gezeten burgerij toch weer mensen komen die met caravans, met huifkarren en wat al niet, door het land zwerven. De lokroep der vrijheid - zoals zij dat dan zullen noemen - zal niet gauw verstommen. Uit: AO serie nummer 1002, 6 maart 1964, ...zij wonen in wagens... Door TH. van Hooff

Levenswerkboek 5

'Kijk eens naar de takken van die boom daar hoe die door de wind worden bewogen en niet breken'.

Deze opmerking heeft mij niet meer losgelaten bij het samenstellen van dit boekje. Voor mij stond ineens die goudkleurige vroeg uitlopende, treurwilg, prijkend in de voorjaarszon en soepel bewegend in de straffe wind, symbool voor ons onderwerp: Kostwinning van Sinti en Roma, Toen en Nu!

